

A szegedi zsidóság története

A zsidó közösség évszázadokon át meghatározó szerepet játszott Szeged társadalmi, gazdasági és kulturális életében. Az első tartósan letelepedett zsidó kereskedő, Pollák Mihály, 1781-ben érkezett a városba. Öt évvel később a Helytartótanács engedélyezte zsidók letelepedését a szabad királyi városokban, polgárjog nélkül. 1786–87-ben már 25 zsidó család élt Szegeden, összesen 136 fővel. Az 1788-as feljegyzések szerint a közösség vezetőséget választott, egy évvel később pedig már rabbija is volt.

A szegedi zsidó férfiak hazafiként áldozatot vállaltak az 1848–49-es forradalomban, amelynek során Löw Lipót főrabbi tábori lelkészként szolgált. A 19. század végére a zsidóság a város jelentős társadalmi és gazdasági szereplőjévé vált, különböző iparágakban és a kereskedelemben is aktívan jelen volt. Az első világháború során 116 szegedi zsidó katona esett el hazájáért.

A népszámlálási adatok szerint 1941-ben 4161 zsidó élt Szegeden. Az 1944 márciusában bekövetkezett német megszállás után a közösség sorsa tragikus fordulatot vett: a férfiakat munkaszolgálatra hívták be, amelynek során 612-en életüket veszítették. A szegedi gettóba először a helyi zsidó lakosokat, majd a környező településekről érkezőket zsúfolták be, összesen 8617 főt. 1944 júliusában megkezdődött a gettó felszámolása: az első vonat Auschwitzba, a következő kettő az ausztriai Strasshofon keresztül munkatáborokba szállította a deportáltakat.

A háború és a holokauszt emlékét a városban számos emlékhely és múzeum őrzi, hogy soha ne feledkezzünk el a második világháború alatt történt borzalmakról, és méltón őrizzük az áldozatok emlékét.

A szegedi zsidó közösség első zsinagógája 1800 és 1803 között épült, ám az épület sajnos nem maradt fenn. A folyamatosan növekvő közösség számára új zsinagógára volt szükség, ezért 1840 és 1843 között egy neoklasszicista stílusú templom épült a korábbi telek másik részén. Az 400 férfi és 260 nő befogadására alkalmas épület ma is áll, a Gogol utcában található, és Régi Zsinagógaként ismert. Jelenleg az Önkormányzat tulajdonában van, és kulturális célokat szolgál.



Az új, nagyobb zsinagóga építésének terve az 1890-es évek második felében merült fel. Az 1897-ben kiírt pályázatot követően az új zsinagóga terveit Baumhorn Lipót készíthette el. Az építkezés 1900. augusztusában kezdődött, és 1902. októberére fejeződött be. A zsinagóga és a hitközségi székház egyszerre épült, és a két épület szerves egységet alkot. Ez a színpompás, monumentális épületepár a Szegedi Hitközség egykori erejét tükrözi, valamint a tiszai árvíz utáni újjáépített Szeged, az iparosodás és a kereskedelem virágzó korszakának emlékét őrzi.

